

Для магазину середнього рівня з гарним асортиментом щомісячний оборот у 20-30 тис. грн. вважається «великим досягненням». Саме такий обсяг продажів, за оцінками фахівців, міг би забезпечити прибутковість цього напрямку діяльності. Більшість же магазинів продає товарів на суму до 5 тис. грн. на місяць і сподівається на майбутнє[1, ст. 27].

Таким чином, проведене дослідження дає підставу для таких **висновків**:

1. Інтернет-торгівля в Україні перебуває лише на початковій стадії розвитку. Її ознаками є незначні (але активні) темпи реалізації товарів та послуг, незначний прошарок постійних клієнтів та покупців, недостатньо розвинуті організаційні форми продажу, обмежений сервіс, недосконала маркетингова, асортиментна та цінова політика.
2. Основними конкурентними перевагами, що можуть забезпечити значний потенціал подальшого розвитку та інвестиційну привабливість цього виду торгівлі, є нижчі ціни, економія часу, додатковий сервіс, відсутність територіальних обмежень ринку збуту тощо.
3. Створення Інтернет-магазину потребує попереднього техніко-економічного обґрунтування, оцінки економічної ефективності інвестування коштів.
4. Враховуючи бурхливі темпи розвитку Інтернет-торгівлі, подальші дослідження доцільно зосередити на формуванні теоретико-методологічних засад економічного управління діяльністю підприємств.

Література

1. Апопій В.В. Інтернет-торгівля: проблеми і перспективи розвитку в Україні// Регіональна економіка.-2006.- №1- с. 25-33.
2. Борецька Л.О. Включення України в інтеграційні процеси міжнародної електронної торгівлі// Економіст.- 2008.- №9 – с. 24-27.
3. Лігоненко Л.О. Інтернет-торгівля: стан розвитку та особливості// Актуальні проблеми економіки.- 2007.-№3- с. 43-48.

БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНІ МОДЕЛІ ПРОГНОЗУВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лисогор В.М., д.т.н., професор, Гомза В.М.

Розроблені багатокритеріальні моделі прогнозу забезпеченості земельними ресурсами в цілому та з розрахунку на одного жителя України на період до 2015 р. за ймовірними сценаріями розвитку сільськогосподарських підприємств.

Постановка проблеми. Прогнозування розвитку сільського господарства України набуває в сучасних умовах особливо важливого значення, що зумовлено як швидкою мінливістю зовнішнього середовища й посиленням глобалізаційних процесів, так і вступом України до СОТ. Адаптація до впливу численних зовнішніх чинників на внутрішні економічні процеси потребує відповідного їх передбачення та прийняття адекватних управлінських рішень на державному рівні з метою мінімізації негативних наслідків для всіх учасників аграрного ринку. Вирішення проблеми налагодження ефективної системи прогнозування та підвищення якості прогнозно-аналітичних досліджень є одним із найбільш важливих засобів реалізації цілей земельної реформи в Україні.

Аналіз останніх публікацій. Проблема обґрунтування ефективності механізму регулювання використання земельних ресурсів посідає чільне місце також у наукових дослідженнях. Помітний внесок у розробку методологічних і методичних питань названих аспектів зробили Ю.Білик, В.Галушко, А.Даниленко, Л.Дідковська, В.Другак, А.Третяк та інші науковці. Проте на даний час немає достатніх підстав стверджувати, що вже всі питання цієї надзвичайно важливої проблеми одержали вичерпне наукове і методичне обґрунтування та практичне вирішення. Щодо цього ще існує широкий дослідницький простір. Зокрема, потребує удосконалення методична база механізму регулювання сільськогосподарського виробництва підсиленням у ньому прогнозової функції.

Мета дослідження. Розробити прогнози забезпеченості земельними угіддями в цілому та з розрахунку на одного жителя України на період до 2015 р. за ймовірними сценаріями розвитку галузі й обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення механізму регулювання земельних ресурсів в умовах інтеграції до СОТ.

Основні результати дослідження. Структурна деформація сільськогосподарського виробництва, технічна деградація й декапіталізація галузі, погіршення родючості земель та показників соціального розвитку села, зникнення сільських поселень і скорочення робочих місць у зв'язку з реорганізацією та ліквідацією сільськогосподарських підприємств – це неповний перелік чинників, що негативно впливають на функціонування сільського господарства й ускладнюють довгострокове прогнозування тенденцій його розвитку [1, с. 9].

В цих умовах необхідні принципово нові підходи щодо оцінки довгострокових наслідків продовження нинішнього курсу аграрної політики, їх порівняння з альтернативними варіантами розвитку з позицій соціально-економічної ефективності. Тільки на цій підставі, можна робити висновки щодо оптимальної

структури та обсягу попиту на сільськогосподарську продукцію й визначення перспектив розвитку аграрної економіки [2, с. 1]. Тому подальші перспективи розвитку сільського господарства України доцільно визначати за двома підходами: інерційний та інноваційний.

Інерційний підхід передбачає повільний вихід з кризи за рахунок активізації аграрної політики та підвищення рівня державної підтримки галузі. Вище перераховані проблеми розвитку аграрного сектора економіки за інерційним підходом в кращому випадку будуть пом'якшені, але не вирішені кардинально, оскільки інноваційні чинники не будуть використані в необхідному для цього масштабі. Інноваційний підхід розвитку характеризується прискореним впровадженням інновацій в технологічній, управлінській, економічній, соціальній сферах при максимальній активності аграрної політики держави [1, с. 9].

Відповідно до запропонованих підходів важливо здійснити прогнозування основних показників, що характеризують розвиток сільського господарства України: факторів і можливих результатів виробництва; структурних змін, розвитку аграрних ринків та вирішення соціальних проблем села. Прогноз розвитку сільськогосподарського виробництва значною мірою пов'язаний із забезпеченістю сільськогосподарськими угіддями. Роздержавлення земель наповнило економічним змістом категорію землі. За інформацією Державного агентства земельних ресурсів України станом на 01.01.2007 р. площа земель, переданих у власність недержавним сільгосппідприємствам становить 31,1 млн га, або 51,5% земельного фонду України, з них сільськогосподарських угідь передано 28,6 млн га, або 68,6% загальної площі продуктивних земель.

За 1991-2007 рр. площа ріллі в Україні скоротилась майже на 1 млн га – з 33,4 до 32,4 млн га, або на 3,1%, що свідчить про незначне зниження рівня розораності сільськогосподарських угідь України. Разом з тим, площа ріллі скорочується в умовах погіршення якісних характеристик і зниження родючості ґрунтів, що зумовлено недотриманням науково обґрунтованих систем ведення землеробства.

На даний час практично відсутнє державне стимулювання раціонального землекористування за рахунок консервації малопродуктивних земель і концентрації землеробської діяльності на родючих ґрунтах [3, с. 9]. Проте внаслідок порушення ринкової рівноваги на світовому ринку аграрної продукції суттєво підвищився попит і, як наслідок, ціни на продукцію сільського господарства. В умовах дефіциту продовольства на світовому ринку в Україні з'явився шанс підвищити рівень використання аграрного потенціалу, в тому числі як за рахунок раціонального використання ріллі, так і завдяки підвищенню продуктивності землекористування.

Прогноз зміни площі ріллі в Україні розроблено за допомогою методу екстраполяції і ґрунтується на моделях, побудованих за такими трендами:

- лінійний: $y = -78,496x + 33543$ при $R^2 = 0,9238$ (1).
- нелінійний 2-го порядку $y = 2,202x^2 - 115,93x + 33656$ при $R^2 = 0,936$, де: R^2 – коефіцієнт детермінації (2).
- логарифмічний $y = -447,71 \ln(x) + 33734$ при $R^2 = 0,8257$; (3).
- ступеневий $y = 33742x^{-0,0136}$ при $R^2 = 0,8245$; (4).
- експоненціальний $y = 33547e^{-0,0024x}$ при $R^2 = 0,9241$; (5).

Таблиця 1

Прогноз зміни площі ріллі в сільському господарстві України, тис. га

Рік	Тренд				
	лінійний	логариф-мічний	ступеневий	експоненціальний	нелінійний 2-го порядку
1	2	3	4	5	6
2008	32130,3	32131,6	32138,6	32137,3	32282,3
2009	32051,9	32053,5	32062,4	32060,7	32247,8
2010	31973,4	31975,4	31986,4	31984,4	32217,8
2011	31894,9	31897,4	31910,6	31908,2	32192,1
2012	31816,4	31819,4	31835,1	31832,1	32170,9
2013	31737,9	31741,4	31759,7	31756,3	32154,0
2014	31659,4	31663,5	31684,6	31680,6	32141,6
2015	31580,9	31585,6	31609,7	31605,2	32133,6
Δ між 2015 р. і 2008 р.	-865,3	-860,6	-836,5	-841,0	-312,6

Як свідчать дані таблиці 1, станом до 2015 р. площа ріллі в Україні залежно від методу може зменшитися з 312,6 тис. га до майже 865,3 тис. га. Прогнози зміни площі ріллі за допомогою лінійного, логарифмічного, ступеневого та експоненціального трендів близькі між собою і коливаються від 836,5 до 865,3 тис. га, що свідчить про статистичну коректність й високу достовірність отриманих результатів.

Прогноз можливої зміни площі ріллі в Україні без докорінних змін на ринку землі в Україні можна вважати інерційним підходом. При цьому передбачається подальше скорочення площі ріллі з деяким

уповільненням цієї тенденції. Можна припустити, що цей прогноз справдиться у випадку подальшої технічної та технологічної деградації сільського господарства.

Важливим показником, що характеризує інтенсивність використання ріллі є розрахунок ріллі на одного жителя. Якщо в 1993 р. площа ріллі на одного жителя України становила 0,64 га, то в 2008 р. – 0,69 га. Збільшення навантаження ріллі на одного жителя України відбулося в першу чергу за рахунок погіршення демографічної ситуації в країні. Як свідчать дані рисунку, за 1993-2008 рр. відбулося значне скорочення населення України з 51944,4 до 46929,5 тис. осіб, або на 5014,9 тис. осіб.

В основу прогнозу чисельності населення покладено лінійну функцію: $y = -389,02x + 53253$ при коефіцієнті детермінації $R^2 = 0,9657$, що свідчить про високу достовірність отриманих результатів. За розрахунками, чисельність населення України в 2015 р. становитиме близько 43,5 млн осіб (табл. 2).

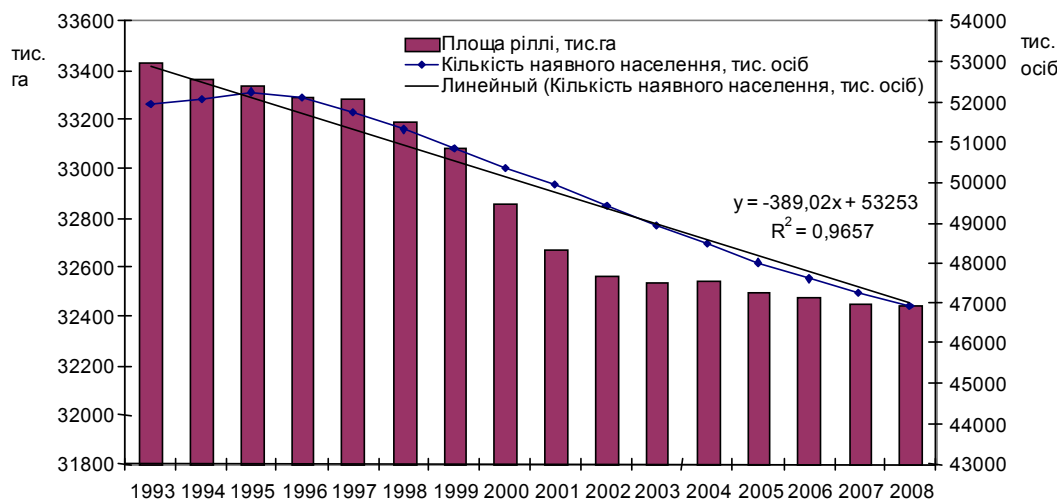

Рис. 1. Динаміка ріллі та кількості наявного населення в Україні

Інноваційний підхід ґрунтується на стабільності забезпечення ріллі з розрахунку на одного жителя. Рілля стає одним із найважливіших природних ресурсів, який здатний при застосуванні екологічно безпечних технологій відновлювати і підтримувати родючість ґрунту. Тому стабільне забезпечення цим ресурсом стає в перспективі одним із пріоритетних національних завдань. Оскільки за прогнозами чисельність населення зменшується більшими темпами, ніж площа ріллі, за цих умов важливо зберегти площу ріллі на рівні 0,7-0,75 га з розрахунку на одного жителя.

Порівнюючи отримані результати за інерційним та інноваційним підходами, можна зробити висновок, що за першим – буде виведено ріллі з обігу загальною площею 865,3 тис. га, за другим – навпаки буде додатково залучено до обробітку 199,4 тис. га раніше виведеної з обробітку ріллі. Проте залучення в господарський обіг додаткового земельного ресурсу можливо лише за докорінної зміни технічного забезпечення сільського господарства і при сприятливій кон'юктурі внутрішнього та зовнішнього ринків агропродовольства.

Таблиця 2

Прогноз зміни площі ріллі з розрахунку на одного жителя України за ймовірними сценаріями розвитку сільськогосподарських підприємств

Рік	Інерційний підхід		Прогноз чисельності населення України, тис. осіб	Інноваційний підхід	
	Площа ріллі, тис. га	Рілля з розрахунку на одного жителя, га		Площа ріллі, тис. га	Рілля з розрахунку на одного жителя, га
1	2	3	4	5	6
2008	32130,3	0,69	46250,5	32375,4	0,70
2009	32051,9	0,70	45861,5	32103,1	0,70
2010	31973,4	0,70	45472,4	31830,7	0,70
2011	31894,9	0,71	45083,4	31558,4	0,70
2012	31816,4	0,71	44694,4	33520,8	0,75
2013	31737,9	0,72	44305,4	33229,1	0,75
2014	31659,4	0,72	43916,4	32937,3	0,75
2015	31580,9	0,73	43527,4	32645,6	0,75
Δ між 2015 р. і 2006 р.	-865,3	0,04	-3402,1	199,4	0,06

Висновки та перспективи подальших досліджень. В нових умовах господарювання назріла необхідність посилення прогностичної функції щодо основних параметрів розвитку сільського господарства України за ймовірними сценаріями розвитку галузі. Розроблені прогнози зміни площі ріллі в Україні на період до 2015 р. за інерційним та інноваційним сценаріями дають можливість передбачити органам державної влади можливі варіанти розвитку подій в умовах інтеграції до СОТ. Зокрема, органам державної влади при плануванні розвитку сільського господарства необхідно формувати політику, спрямовану на підвищення продуктивності землекористування при цьому стимулюючи ефективне використання й цілеспрямоване відтворення земельних ресурсів. Саме тому розробка відповідного механізму регулювання використання земельних ресурсів на основі розробки середньо- та довгострокових прогнозів у нових умовах господарювання сприятиме забезпеченню підвищення ефективності використання земельних ресурсів.

Література

1. Крылатых Э.Н. Прогноз развития агропродовольственного сектора России до 2030 года / Э.Н. Крылатых // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2006. – №9. – С. 9.
2. Хицков И.Ф. Перспективы развития АПК региона в рыночных условиях / И.Ф.Хицков, И.Б.Загайтов, В.Ф.Печеневский, В.М.Новиков // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2003. – №4. – С. 1.
3. Дідковська Л.І. Економічний механізм раціонального використання та охорони земельних ресурсів в аграрній сфері: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02 – економіка сільського господарства і АПК / Л.І.Дідковська. – К., 2006. – 20 с.
4. Галушко В.П. Формування ринку землі в Україні / Галушко В.П., Білик Ю.Д., Даниленко А.С. та ін.; під ред. А.С.Даниленка, Ю.Д.Білика. – [2-ге вид., перероб. і доповн.]. – К.: Урожай, 2006. – 277 с.
5. Третьяк А.М. Земельна політика та земельні відносини: соціально-економічні і духовні аспекти розвитку / А.М. Третьяк, В.М. Друтак. – К.: ННЦ “ІАЕ”, 2007. – 186 с.
6. Лисогор В.М., Яремко С.А. Прогнозування економічних процесів із застосуванням методів статистичного аналізу та новітніх комп'ютерних технологій / Збірник наукових праць по матеріалах Всеукраїнської науково – практичної конференції «Пріоритети економічного розвитку України: Історія і сьогодення». 10-11 квітня 2007 р.- м. Вінниця, 2007.- С. 503-509.

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ АМОРТИЗАЦІЇ У ВІДТВОРЕННІ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Тищенко С.В.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Чорнопищук Т.І.

Наводиться сутність амортизації основних засобів, критичний аналіз чинної методичної бази щодо побудови амортизаційної системи в країні. Запропоновані напрями реформування державної амортизаційної політики, які посилять її роль у відтворенні основного капіталу аграрного сектору.

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання важливу роль у забезпеченні процесів відтворення основних засобів відіграють власні джерела фінансування. Проте наслідки економічної кризи, нестабільність правового середовища обмежили формування і використання в аграрних підприємствах власного капіталу. Однією з головних причин занепаду матеріально-технічної бази сільського господарства є недосконалість амортизаційної політики. Справедливою є критика сучасної амортизаційної політики, висловлена багатьма провідними вченими.

В умовах виживання сільського господарства амортизація втрачає свою відтворювальну функцію. За цих обставин особливої актуальності набувають питання формування державної амортизаційної політики, спрямованої на інтенсифікацію відтворення основного капіталу, враховуючи гнучку систему методів нарахування та ефективного контролю за використанням амортизаційних коштів.

Виклад основного матеріалу. Проблеми амортизації основних засобів і здійснюваної на різних рівнях управління виробництвом амортизаційної політики знайшли широке відображення в наукових роботах вітчизняних вчених-економістів Д. Бабича, О. Болховітиної, Л. Березовської, М. Герасимчука, С. Голова, Г. Кірейцева, П. Лайка, М. Могилосої, М. Огійчука, О. Олійника, П. Орлова, С. Орлова та ін. Проте не всі питання цієї важливої економічної проблеми висвітлені повністю, а тому існує необхідність проведення подальших досліджень.

Амортизаційна політика є інструментарієм реалізації аграрної політики. Амортизація, за визначенням А.Б. Ельяшевича, Е.М. Карлика — це покриття витрат по відтворенню засобів праці, спожитих у процесі виробництва, відтворенню основних фондів тієї ж потужності. А.К. Степанков доповнює вище зазначених авторів і вважає, що амортизація — суспільний економічний процес знецінення й поступового перенесення втраченої вартості основних фондів на вироблену продукцію, а також наступного відшкодування вартості використаних у процесі виробництва основних фондів за рахунок амортизаційних відрахувань, що одержують при реалізації майна.

Окремі автори - К. Маттерн і З. Танхойзер стверджують, що амортизація є грошовим виразом зносу засобів праці. Вона відбиває процес перенесення уречевленої в основних засобах суспільної праці на виробі, що виготовляються з їх допомогою. У дослідженнях А. Ковальова наголошується: „Якщо знос характеризує